

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu iatregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 16.

Brasiovu 15. Augustu 1873.

Anulu VI.

Sumariu: Ioanu Corvinu de Hunedór'a. (Urmare.) — Dacii. — Dein revolutiunea dela an. 1848/9. — Procesu verbale. — Publicarea baniloru incursi. — Contribuiri pentru fondulu academieji.

Ioanu Corvinu de Hunedór'a,
originea, genealogi'a, faptele sale im-
mortali.

(Urmare.)

Ioanu Corvinu a venitu dela dieta dreptu in Transilvani'a cu scopu de a lua cele mai intense mesuri preparative. A si luat, de si se simtiá fórté desgustatu, dupace vediù, cà ungurii se pórtá si asta-data cu nepasare asupra marei intreprinderi patriotice si religióse. Unii scriptori voliescu a sci, cà desgustulu lui Corvinu mersese asta-data asia departe, in càtu uneori stá, in cumpene si se intrebá pe se-ne, déca mai merita cá se si sacrifice tempu. avere si viétia intre asemenea impregiurari. Dara si Georgie se desgustase fórté tare, mai alesu dein cauza, cà in urmarea entusiasticeloru cuventari tienute de cardinalulu Iulianu s'a fostu decisu in dieta, cá óstea ce era se se ridice de nou, numai càtu se tréca prin Serbi'a si Bulgari'a, se lase in potestatea turciloru tóte cetatile si tienuturile càte apucasera a le coprende ei de mai inainte, si se apuce dreptu spre Romani'a (Rumili), se'i scótia de acolo si dein Greci'a proprie disa. Nici-unu omu cu esperientia militaria nu potea incuventia planulu acela, dara auctoritatea popésca si fanaticismulu apucase pe de asupra in acelea dile, cá si la mii de alte ocasiuni. Intr'aceea mai fusera provocati de nou unii domnitori, cá se alerge si ei cu trupele loru. Imperatulu Paleologu fu invitatu prin deputatiune, cá conformu promissiunei sale, se lovésca pe turci dein dosu, indata ce va afla cà óstea confederata va fi ajunsu in Bulgari'a si pàna la marginile Macedoniéi. S'a scrisu si lui G. Castriota (Skender-beg), carele batuse cumplitu pe Ali-beg, cá se ésa si elu intru ajutoriu. Totu asemenea fusera provocati ambii domni romanesce, alu Moldovei si alu Munteniei, cumu si Toma Cristiciu despotulu Bosniei, asemenea si polonii si cavalerii teutoni. Vomu vedea mai la vale, ce s'au alesu dein tóte acelea provocari.

Sultanulu Murad aflase despre nou'a campania ce se prepará in tierile crestine asupra capulu seu, éra faimele càtéi venea lui despre acelea preparative, era neasemenatu mai mari, mai cornurate, de càtu cumu stá lucrulu in adeveru. Ce e dreptu, parol'a era data dela Rom'a, precumu vediuramu mai

in susu: Crestinii se exterminé pe turci, séu celu pucinu se'i scótia dein Europ'a in Asi'a. Sultanulu Murad, de si barbatù de mare coragiù, inse si de mare prudentia, vediendu-se incurcatu fórté tare atàtu in bellulu civile ce'lu portá in Asi'a in contra cumnatulu seu, càtu si in celu pe care'lu avea cu Georgie Castriota, era fórté aplécatu a se impaca cu popóralé crestine càte stá se se scóle de nou asupra lui, de aceea tramise pe unii deputati ai sei la Georgie Brancovicu, atàtu cá se scótia dein captivitate pe iubitulu seu pasia Celebú, càtu si cá se incerce cale de pace. Georgie inscientiá indata pe Ioanu Corvinu despre acelu passu alu lui Murad. Deputatii turci promisera in numele sultanulu unu pretiu considerabile pentru eliberarea lui Celebú, cumu si restituirea fórtaretieloru si ale tienuturiloru serbesci, càte se aflá in potestatea turciloru. Nu numai lui Georgie serbulu, dara si daco-romanulu Ioanu convenira acelea conditiuni intre impregiurari de atunci, de aceea Ioanu supuse tóte acestea la cunoscienti'a regelui. Toti s'au bucuratu de acelea sciri, regele dein causele susu aratate, la care se mai adaosu, cà imperatulu Fridericu pandea de nou ocasiunea de a lovi asupra Ungariei; consiliarii poloni, pentrucà nu si vedea capulu de calamitatile patriei loru; aristocratia unгурésca, pentrucà nu'i voru mai fugi dein sierbitude la arme multimea de iobagi vigorosi carii se inolá pe la diversele trupe; in fine toti vedea, cà promissiunile laudaróse ale celoru mai multi domnitori de a esí in contra turciloru, au se remana vorbe in ventu. Intre acestea impregiurari, regele Vladislau, Georgie Serbulu si Ioanu daco-romanulu se involira intre se-ne asia, cà pre càtu tempu nu se póte inchiaié pace definitiva cu imperatulu Fridericu si cu Giskra care defendea interesele copilandrului reguletiu Ladislau posthumu, se nu se mai pórté batai cu turcii, ci se se adópte conditiunile de pace cu care'i imbié Murad. Asia Georgie serbulu fu auctorisatu cá se si incépa negociatiunile cu sultanulu. Indata ce aflá turculu despre acésta prefacere a opiniunei crestiniloru, tramise la Ioanu Corvinu una deputatiune noua, compusa dein 100 individi si condusa de unu grecu renegatu deintre cei multi greci renegati. Amu disu cà sultanulu a tramisu deputatiune la Ioanu Corvinu, éra nu la regele. Asia este,

pentru că turcii în nesciență a lor despre împregiurările Ungariei amestecați de faimele că ungurii aru avea câte doi, înca și trei regi, ei s'au ținut de „Iancu,” pe care-l cunoștea atât de bine și de care ducea frică atât de mare. Iancu înse cunoscându-se pe turci de în opinia lor spunându-le curat, că elu înca este numai unul de între supușii regelui carele este Vladislau, la care și conduse. Atunci regele și conchiamă pe consiliul său de stat, apoi și dieta la Segedinu, unde în 30. Iuliu fu recepta deputațiunea cu mare pompă și între multă fremetă de arme. După mai multe concertațiuni armate între membrii consiliului și între deputații turcești, în fine turcii propuseră de bază a ulterioarelor negociațiuni următoarele puncte: 1. Nici turcii, nici creștinii de în Pannonia și Dacia nu voru mai face incursiuni reciproce peste fruntarie în restempu de diece ani. 2. Sultanulu Murad rămâne în posesiunea Bulgariei, restituie înse lui Georgie Brancoviciu Serbia, Chulm'a, Hertiegovin'a, era celorlalți interesați la acea pace, una parte de în Albania și totu ce mai ocupase ici coala de în banatul Machoviei și de în alu Severinului. 3. Muntenia rămâne liberă, va plăti înse și pe venitoriu unu feliu de tributulu sultanului. 4. Captivii se schimbă de în ambele părți fără nici unu prețiu de rescumpărare, era între acestia la loculu antaiu filii lui Georgie despotulu Serbiei. Inse 5. Pentru Mahmud Celebi pașia Anatoliei se voru plăti șeptedeci de mii de galbini.

Înainte de a trece mai departe, premittemu acilea, că tocma în acelea zile de în lun'a lui Cuptoriu sultanulu Murad închiaiește pace definitivă cu cumnatu-sau în Asia, era apoi întristatu foarte pentru mórtea celui mai iubitulu filiu alu său anume Aleaddin, se decise a se retrage la Magnesia, unde petrecea că în una monasteria cu Hamsa-beg, cu șieci și cu dervisii, ocupându-se de cestiuni religioase și filosofice, era în loculu său înaltă la tron pe unu altu filiu alu său, anume Mahomed, de în care mai tardu s'au alesu unu tiranu foarte energiosu, carele dete și bisantinilor lovitură de în urma. De în acestea se vede, că Murad era siguru înca și de închiaierea pazei cu poporale creștine confederate. Asia s'a și întemplat; pentru că de și cardinalulu Iulianu își reculește totă puterea elocinței sale, că se abținea pe creștini de la închiaierea pazei și se i arunce de în nou pe campulu sangelui, dara nu-lu mai ascultă nici chiaru regele și nici Corvinu, ci totu se determină a închiaie unu armistitiu de diece ani pe langa susu atensele condițiuni și cu adaosu, că turcii se ésa de în fortărețele Serbiei neapăratu în optu zile compute de în dio'a pazei ratificate. Acuma se nascu alta disputa asupra forme și a ceremoniei juramentului. Turcii pretindea că regele, consiliarii și generarii se se jure pe s. cuminecatura. Arhierii se opposera de în tóte puterile dicundu, că acesta ar semnifica, că creștinii își degradea celu mai sublimu misteriu alu lor înainte turcilor. În fine se involira că confederații

se jure pe s. Evangelia, era turcii pe Alcoranu, Mai antaiu a juratu regele, precumu adevărescu mai totu chronicarii contemporani, ceea ce trebuie se ne însemnănu érași foarte bine, pentru că mai sunt unii ómeni până în dio'a de astăzi, cari aru volfi bucurosu se nege că Vladislau aru fi juratu; se mai afla și alți, cari susținu cu impertinență diaboléscă spurcată tese, că unu catholicu, ori unu grecu orthodoxu nu ar fi obligatu în conștiința sa de a ține juramentulu și sacramentulu depus și datu necreștinilor, israelitoru, paganilor. Fost'au și mai sunt ómeni cari susținu că nu ai fi datoriu cu împlinirea parolei date sau a juramentului nici chiaru către creștinii acatholici, sau asia numiți heterodoxi. Cunoșcemu și de acestia. Cu această tese afurisită și nerusinată ei voliescu se escuse înfricosiatulu desastru de la Varn'a. Misericordii, ei nu vedu că cu asemenea doctrina cu totulu anti-evangelic se degrade și se punu în categoria evreilor talmudisti, renunță la demnitatea de om și la totu ce se dice moralitate, onóre, caracteru de om și de barbatu, și că cu această propăga Bellum omnium contra omnes, pentru că ei dau ocaziune la tóta lumea cealaltă, la tóte confesiunile și sectele, că se le măsura cu aceeași măsura, ochiu pentru ochiu, dente pentru dente; perjuriu cu perjuriu, minciuna cu minciuna.

(Va urma.)

Prea onorate Domnule!

Considerandu, că istoria Daciei vechi și respective a Daciloru sta în strinsă legătură cu istoria patriei și a națiunii noastre de în acele timpuri vechi, și prin urmare, considerandu că istoria noastră națională neci se póte scrie cu efectulu ce se pretinde, fără de cunoștință pre câtu se póte mai exactă și mai fundată a istoriei vechiloru daci; — de în aste motive, pucinuulu tempu liberu, peste care facia cu numeroșele-mi ocupațiuni de tóta diu'a, am potutu dispune, am aflatu cu cale alu întrebunții spre a preface în limb'a română tractatulu: „despre daci” de în opulu lui Rösler intitulatu „Romänische Studien.”

Acestu tractatu, fiindu-că într'insulu se tractéza mai pre largu istoria daciloru, și astfelu se revérta un'a lumina mai clară asupra stărei și sortiei poporiloru ce locuira pre acele timpuri în patria noastră, cugetu că va fi de interesu că se se facă cunoscutu și în limb'a noastră, aceluor conationali și frați, cari se intereséza de istoria patriei de în timpuri asia vechi, și prin urmare, cari suntu setosi de studiulu istoriei naționalu.

Ori-cine este nepreocupatu și e cunoscutu cu istoria nefalsificată a patriei și națiunii noastre, va afla numai decâtu, că o parte considerabilă a tractateluor ulterioare de în opulu susu-memorat, ținéza a face pre lumea cultă se credia, că coloniile aduse de

Trajanu in asta patria, parasindu'si tiér'a loru, au disparutu cu totulu de pre scen'a istorica in Daci'a vechia. Astfeliu domni'a lui, cu desconsiderarea auctoriloru patriotici, celoru mai competenti, si mai multu pre bas'a unoru fontani straine, se încérca a denegá continuitatea essistentiei romaniloru in Daci'a Trajana si inca pâna in secolulu XIII. (??!)

De si facia cu progressese studiulu istoricu dein tempurilê nóstre, am temeiu a crede, cà atari afirmatiuni mai multu tendentióse nu potu susutiené prob'a adevêrului istoricu constatatu prin documente neresturnabili: totusi 'mi place a spérá, ca istoricii natiunei nóstre nu voru lipsi a refrange cu argumente si probe nedubitabili atari afirmatiuni si deduceri, care au intentiunea cá se arunce unu velu nepetrundibile preste trecutul natiunei pre unu restempu de aprópe 1000 ani, facundu-ne colonii mai tardie, respandite aici dein provincieie situate deincolo de Dunare.

Sibiú 28. Aprile 1873*).

Ioanu V. Rusu mp.

D a c i i .

(Trad. dupa Rösler „Romänische Studien.“)

I. Cea mai intemeiata notitia despre nationalitatea Daciloru ne o dà Dio Cassius. Dupa elu, poporatiunea locuitoria pre tiermurile de media-nópte ale dunarei, Romanii o numeau cu unu nume collectivu „Daci;“ de si acelia erau Geti séu si Traci de sementia dacica, carii odinióra au locuitu in Rhodope si portau numele de Daci séu Dai (Däer). Acésta notitia luata dein Getic'a lui Critos, cea pierduta, ne probédia, cà in imperiulu dacicu vietuiiau doue sementii tracice inrudite, un'a dein acelea sementii erau Getii — Grecii inca i numiau Geti — cealalta erau Dacii proprii dein Traci'a de amiédi, carii dein tempuri necunoscute întreprinsera o invasiune (migratiune) càtra miédia-nópte si deintre tóte sementieie tracice ocupasera locuintieie cele mai spre miédia-nópte.

Atticii, carii numele Daciloru ilu cunoseau in forma de Dai (Davi), aveau de a face numai cu Daii (Davii), carii locuisera in vecinatatea colonieloru loru, cumu se pare, nu departe de Philippi (cetate). Adeseori se adusera la Greci sclavi tracici, parte cumparati, parte prensi in bataia; nu mai pucinu se adusera atari sclavi si in Aten'a, carea pre tempulu batailoru persice sustienuse unu commerciu intensu cu

*) Manuscriptulu domnului protopopu Ioanu Rusu, secretariu alu asociatiunei transilvaue, vechiu profesoriu de istoria si auctoriu alu cunoscutei istorie a Transilvaniei, publicate in limb'a nóstre, se afla de câteva septemani la redactiune, precumu se vede si dein dat'a epistolei pe care o publicamu aci cá introductiune. Publicarea traductiunei dein Rösler se amaná dein cause pe care ne luaseramu voia a le comunica dlui confrate si collegu, pe cale privata.

Red.

tiermuriu tracici. Se crede cà pre candu Dacii locuiau inca in Rhodope, s'au esportatu si deintre ei selavi; numele de „Daos“ (Davus), cá si numele de Geti, devení unu nume ce se dá sclaviloru, si carele adese-ori vine inainte; despre aceste se afla urme si in comedi'a grecésca, si inca cu multu mai inainte de dilele de gloria ale Daciloru. — Inca si dupace 'si pierduse independenti'a sa, poporulu dacicu remase impartitu in mai multe sementii, intre acelea mai cunoscute erau, a Costuborchiloru si a Carpiloru. Dupa cesti dein urma, muntele Alpiloru bastarnici s'a numitu Carpati, care nume se pastrédia pâna in presente. Dupa Caucoensi, o alta sementia dacica, s'a numitu pamentulu' Cauca (su), despre carele se face amintire pre tempulu Gotiloru.

II. Inca pre tempulu migratiunei Cimbriloru (113) a. Chr. Bojerii celtici, carii emigrasera odinióra dein Galli'a la padurea hercynica, si se estinsera cu locuinti'a dela fl. Main pâna la laculu Boden, se aflau locuindu langa Dunarea de midiulocu, cá vecini spre resaritu ai Taurisciloru; ér acestia se estindeau cu locuintieie loru dela Alpii norici pâna in tiér'a delósa a Pannoniei. Cei mai de aprópe vecini ai Celtiloru spre resaritu erau Dacii; riulu Tiss'a i despartia pre acestia, pre atunci de Bojeri; dela ambii acestia spre amiédia-nópte pâna la muntii Carpatici, se estindeau, lazigii, o sementia sarmatica, carea spre apusu venea in atingere cu Ligierii. Pre candu preste Daci domniá Burvista (la Greci Boerebistes) dupa 90 pâna la 57 ante Christu) se incepù o bataia infricosiatu intre Bojeri si intre Daci. Celi de antaiu intruniti cu Tauriscii celi inruditi loru, si cu câteva sementii illirice, sub domnirea lui Critasiros, se opusera indelungu tempu, Daciloru, pâna candu acestia, obtienendu preponderantia, pre Bojeri i alungara cu totulu dein locuintieie loru. Asia si acésta parte (fractiune) a poporulu Bojicu (Bojiloru) trebuí se-si desierte locuintieie sale. Curendu dupa aceea acestu poporu luà parte la migratiunea Helvetiloru, carii cugetasera a se asiedia in Galli'a. De atunci locuintieie desierte ale Bojiloru intre Dunare si Tiss'a, se chiamara desiertele Bojiloru (deserta Bojorum); acésta se pare a fi acelu teritoriu, carele dupa cucerirea Avariloru prin Carolu celu mare, deveniendu érași desiertu, obtienù numirea de „desierturile Avariloru“ (deserta Avarorum).

De pre tempulu domnirii lui Burvistas aflamu, ca acesta trecundu Dunarea, percurse Iliri'a, atacà Macedoni'a, ba si cetatile grecesci dela Olbia langa Boristhenes pâna la Apolonia, inca sentisera man'a cea crudele a lui Burvistas. Acesta in urma intruní in regatulu seu si pre Geti, carii de unu seculu se aflasera in servitutea Bastarniloru. Astfeliu ambele aceste natiuni inrudite (Dacii si Getii), se intrunira in un'a natiune. Grecii continuara si mai departe a numí noulu imperiu dacicu, ce incepuse a se inaltá, totu cu numele de „imperiu geticu.“ Burvistas se considera de fundatoriu alu acelu imperiu dacicu;

inainte de elu nu se face nici o mentiune despre acelu imperiu. Burvistas in traditiune se considera si cá reformatoriu alu poporului seu, pre terenulu religionariu si morale. Este probabile cá dela elu 'si luà inceputulu acea legatura intima, ce esistá intre regatu si intre preotía; acelu amestecu alu ordiniloru politice cu cele teocratice.

Dupa un'a domnire atátu de memorabile Burvistas fú resturnatu de pre tronu prin un'a revolutiune, in urmarea careia imperiulu dacicu devení impartitu in patru parti. Dara in acésta epoca a decadentiei puterii dacice este de a se pune invasiunea Iazigiloru, carii pre Daci'i alungara de pre siesulu Tissei, si 'i strimtorara in tiér'a muntósa a Transilvaniei. Se conjecturedia si aceea, cá pre atunci Getii érași se emancipasera de sub Daci, celu pucinu aceli Geti, carii locuiau pre tiermurele dreptu alu Dunarei, adeca in vechile sale locuintie. Candu s'au reunitu érași si consolidatu Dacii, nu se scia. Dupace inse eli se consolidara, se incurcara cu noue puteri in batai impilatórie, portate contra Romei si contra amiciloru aceleia. Iuliu Cesare isi propusese seriosu a restaurá érași liniscea, a castigá pace Macedoniei si Iliriei, si Traci'a a o preface de totu in provincia romana. Chiaru pre candu cugetá elu se incépa cu câteva sute de mii un'a espeditiune contra Daciloru, morí in 44 ante Chr. (strapunsu de pumnariile conjuratiunei democratice).

III. Dupa mórtea dictatoriului Iuliu Cesare, erumpendu de nou certe si desbinari in imperiulu romanu, dacii potura si mai departe se-si continue invasiunelu loru. Dar Octavianu Augustu tienù cu multu mai momentósa si mai necessaria subjugarea popóraloru, care locuiau intre Itali'a si Iliri'a, cumu: a Dalmatiloru, Iapidiloru si a Pannoniloru, decátu cá se se scóle cu arme contra popóraloru mai departate locuitórie la Dunarea de josu. adeca contra Daciloru. Espeditiunile portate cu celu mai mare zelu in contra aceloru popora, cumu: a Dalmatiloru, Iapidiloru si Pannoniloru, ilu condusera la unu resultatu fericitu. — Cu ocasiunea erumperei certe de domnire intre Octavianu si intre M. Antoniu, Dacii se dederá in partea cestui dein urma, pre candu Getii sub regele loru Cotiso, se demisesera la pertractari cu Octavianu. Cu acea ocasiune se vorbea despre casatori'a Juliei ficeei lui Octavianu cu Cotiso, si dein contra, despre o legatura a triumvirului, cu o fia a lui Cotiso; lucruri la cari Octavianu cu buna séma nu va fi cugetatu neci odata seriosu. Asia dara regele Dicomes, pasí pre campulu de lupta, cá confederatu lui Antoniu. Cu tóte aceste se pare cá puterea principale au format'o Bastarnii; despre Daci pucinu se vorbesce in asta bataia, dein contra, se face amintire despre unele turburari interne escate la densii. Nu se scie déca Cotiso s'an amestecatú in batai'a pentru domnire, cá ajutoriu alu lui Octavianu. Inse Bastarnii, cá confederatii lui Antoniu, invinsera pre Triballi si pre Dardani si dupa aceea se aratara in tienutulu

Dantheletiloru de langa fl. Strymonu. Regele orbu alu acestora, anume Sitas, chiamà pre romani intru ajutoriu, si dupa finea neasteptata a bataiei dela Actium, Octavianu ajunsse in positiune de a le si poté prestá ajutoriulu cerutu. Deci M. Crassus, comandantele lui Octavianu, alungà pre barbari dein Traci'a si Mesi'a, si invinse pre Bastarni sub regele loru Deldo in un'a lupta capitala (724 alu Romei, 30 a. Chr.). Spre a estermina inca si remasitiile dein urma ale Bastarniloru, aparù in Mesi'a altu rege Geticu cu numele Roles, carele pentru servitiile sale prestate in interesulu romaniloru, obtienù titlulu de amicu si confederatu alu romaniloru. Dupa Bastarni se mai resculasera inca contra romaniloru unele sementii dein Mesi'a, dar si acestea fura supuse cá si celelalte.

IV. In anulu urmatoriu (725 alu Romei, 31 a. Chr.), Bastarnii isi propusera se-si resbune asupra Dantheletiloru, dara Romanii 'i aparara si astadata, Marcu Crassu continuandu invingerea sa, pedepsí pre sementiile tracice, anume pre Meldii celtici si pre Serdani, carii cu otasiunea reintórcerei loru cátra casa, in anulu precedente, atacandu'lu i causera daune; loculu principale alu Serdaniloru fú cetatea Sardica, mai tardíu renumita, nu departe de cetatea Sofia de acumu.

Dupa aceea M. Crassu merse in ajutoriulu protegiatului rege Roles, carele cu unu altu principe alu Getiloru portá bataia in Mesi'a. Lui Crassu ii successe a invinge pre acestu principe, si dupace unu tradatoriu deschise Romaniloru intrare in fortaréti'a aceluia, ilu si ucise. Remasitiile poporatiunei inemice isi cautara asilu cu tóta averea loru in spelunc'a (pescerea) spatiósa „Kiris;“ Crassu demandà cá se se inchida cu zidu intrarile (usile) dein acea spelunca, si astufeliu toti perira de fóme.

Se mai numesce o alta capetenia séu rege alu Getiloru, Zyraxes. Nu se scie déca séu elu s'a portatu cá inemicu facia cu Roles, séu cá Crassu determinà a nu lasá pre nici unu principe alu Getiloru in pusetiune libera. Ba nici aceea nu se scie, cá unde se afla loculu de arme alu Getiloru numitu „Genuda.“ Acelu locu erá fórte tare; aici ascunsesera Bastarnii flamurele de bataia, ce le luasera odinóra dela M. Antoniu. Zyraxes cerù ajutoriu dela Sciti, inse indesiertu, cá-ci séu nu obtienù ajutoriulu cerutu, séu de'lu obtienù, era prea tardíu. Genud'a cadíu, si cu aceea se franse si resistenti'a Getiloru in Mesi'a. Intr'aceea Dacii cari dederá impulsulu la tóte aceste lupte, se purtasera de totu linisciti neutrali; totusi se face mentiune in istoria despre unele tulburari interne, ce ar fi domnitu la densii.

V. Pre candu Romanii confederati cu Rhometalkes regele Odrysiloru, tienura in ascultare si supunere regiunile independente ale Traciloru, pre atunci Sarmatii, carii ocupandu locuintiile Scolotiloru, ajunsesera in vecinatatea Dunarei de diosu, trecura de nou preste acestu riu. Inse proconsululu L.

Asiniu Galu, i constrinse a se reintórce érași in locuintele lor. Totu pre atunci Dacii, de si desbinati in mai multe domnii, in fia-care érna faceau excursiuni depredatórie in Mesi'a si Pannoni'a; eli treceau preste Dunarea inghiatiata. Cu deosebire se face amintire despre unu rege alu lor, cu numele Cotiso; pre acesta, pentru invasiunea sa facuta in Pannoni'a, 'lu pedepsi Cn. Lentulu (744 a Romei, 10 a. Chr.). Dupa aceea mai fù tramesu contra Daciloru, Tib. Nero, fiulu vitregu alu imperatoriului. Elu se batù fericitu cu acesti inemici, ucise trei comandanti de ai lor, trecù preste Dunare, si i constrinse la linisce. Pre la anulu 5 dupa Chr. Sextu Aeliu Catu, se folosí de desbinarea ce domnea in Daci'a, pre atunci impartita in cinci domnii, cá prin transmutarea unui considerabile numeru de locuitori, se debilitadie poterea aceluí poporu neliniscitu; decí 50,000 Daci fura colonisati in Mesi'a, unde disparura intre mass'a celeialalte poporatiuni.

Chiaru acésta mesura se pare cà iar fi iritatu pre Daci cá se-si resbune; cà-ci inca curendu dupa aceea in unire cu Sarmatii, se tolosisera de absentia locu-tienetoriloru Caesina si Severu, spre a se resculá contra Romaniloru, chiaru in momentul pre candu domni'a Romei spre amiédia-nópte dela Alpi, si in Iliri'a erá seriosu amenintiata de inemici. Tóta Pannoni'a si Dalmati'a folosinduse de momentulu benevenitu prorupse in un'a lupta cerbicósa de libertate, carea a causatu nespusa versare de sange dela Adri'a pàna la Dunare. Acumu participara la acea lupta si Dacii si Sarmatii. Nu se scie, déca si Traci'a va fi participatu la acea bataia. In acestu casu s'ar fi formatu o confederatiune infricosiata contra Romei. Inse chiaru in acestu momentu decidetoriu, Rhoe-metalkes, regele Odrysiloru, tienù érași cu Rom'a si i dede ajutoriu dein tóte poterile sale.

VI. Dupa finirea bataiei in Pannoni'a (9 in. de Chr.), se luà un'a mesura corespundietória spre a aperá de pericule neasteptate domni'a Romei de pe peninsul'a Haemus; Mesi'a se organisà cá provincia romana. Augustu impartise vechi'a provincia Macedoni'a, in Iliricu séu Dalmati'a, carea pentrucà erá espusa deselor pericule ale bataiei, fù pusa sub priveghierea imperatésca, — si in ambele provincii senatoriale Achaj'a si Macedoni'a, (luata in intielesu mai strinsu). Acumu dein tienuturile de miédia-nópte ale Macedoniei, in carea se mai aflá câte unu cercu independente, si dein tóte sementiele pàna la Dunare, se fornà o noua provincia romana, cu armata permanenta si sub administrarea legatiloru imperatesci. Totu-odata se incepuse edificarea de fortaretie, pre langa Dunare.

Se pare, cà Dacii acumu mai multu de 50 ani au tienutu pacea cu Romanii. Dein asta cauza intre eli si intre locotienetoriulu romanu dein Mesi'a, se desvoltase pre unu tempu, un'a relatiune amicabile; locotienetoriulu romanu le dede indereptu regiloru lor pre fratii, carii cadusera in prinsóri'a inemici-

loru sei. Dein contra, Getii nu arare-ori turburara linistea in tienutulu, carele inca nu fuse anessatu la Mesi'a. Ovidiu arata, cumu eli in societate cu Sarmatii si cu sementiele acelora, ce portau diverse numiri, petrunsera pre la cetatea Tomi si impededara comunicatiunea, cumu si agricultur'a. Ba eli ocupara Aegissus, o cetate asediata pre un'a colina langa Dunare si fórte intarita. Fusera inse alungati dein acésta cetate, prin unu rege tracicu, altacumu mai de aprópe necunoscutu. Dar Getii in scurtu tempu érași ocupara acea cetate, si o conservara inca càtuva tempu, pàna candu propretoriulu Vestalis in societate cu legatulu Vitelliu o reocupà prin assaltu.

Getii 'si insusira siesi si cetatea Troesimis (acumu Hirsov'a) de langa Dunare, inse propretoriulu L. Pomponiu Flaccu ii alungà de acolo. Evenimente care arata cà, precumu de o parte potestatea romana nu suferea cà se se subtraga de sub domnirea sa vreunu locu intaritu in Mesi'a, asia de alta parte, Getii inca nu renun-ciara la independenti'a lor, si faceau inca incercari de a 'si pastrá vechiulu teritoriu independente de Rom'a, dein care érași se vede, cà inca si acumu mai esistá un'a diversitate politica intre Geti si Daci, cà-ci aceste manifestatiuni ale independetiei getice cadu intru unu tempu, pre candu poterea dacica se retienù dela ori-ce misicare si activitate in afara, si nu impededà (suferí) cá statulu romanu se se consolideze la confiniile sale, cumu si cá Getii cei inruditi atátu de multu cu Dacii se fia inpilati.

Locotienetoriulu Mesiei Plautiu Silvanu Aelianu pre tempulu lui Nero Tiberiu ér incepù ofensiv'a contra Getiloru. Urmandu esemplulu datu de Aeliu Catu, transplantà preste o suta de mii locuitori cu muieri si prunci in Mesi'a si le asemnà locuintia acolo. Nu se scie dein care sementii steteru cei esilati. Dupa aceea se puse pedeca Scytiloru, carii amenintian cetatea taurica Chersonesos, si dupa devingerea Sarmatiloru, romanii intarira de nou pacea inchiaia cu regii Bastarniloru, Roxolaniloru si cu ai Daciloru.

VII. Despre Daci se face dupa aceea amintire mai autaiu pre tempulu certelor de tronu, escate dupa caderea lui Nerone. Otto atrase la sene si trupele dein Mesi'a sub Aponiu Saturninu, carele invinse mai de curendu pre Roxolani, cu scopu cá acele se le opuna armatei lui Vitelliu, Intr'aceea pre Sarmatii'tienea in freu prestarea de ostatici (obsides).

Inse in momentul, pre candu Vespasianu si Vitelliu erau incurcati in lupt'a dela Cremon'a, Dacii trecura Dunarea, si amenintiara castrele stative ale romaniloru. G. Liciniu Mucianu indata ce primí scire despre invingerea armelor lui Vespasianu, a-lergà cu un'a legiune in Mesi'a si respinse pre Daci preste Dunare. De si acésta victoria reportata asupra Daciloru prin poterea unei singure legiuni nu ne póte dá un'a presupunere favorítoria, neci despre multimea, neci despre organizatiunea armatei lor, cu tóte acestea, romanii nu multu tempu se potura bu-

curá de linisce in provinci'a loru Mesi'a, cà-ci Sarmatii facundu un'a incursiune, batura pre legatulu Fonteiu Agripp'a, carele si cadìu in lupta. Numai lui Rubriu Gallu, carele fuse tramesu dein partea lui Vespasianu, ii succese a alungá pre inemici, si a restaurá fortaretielè derimate de pre lini'a Dunarei. In anulu 73, pre candu si Traci'a se prefacù in provincia romana, si astfeliu domni'a romana devenise neoppumnabile, si estinsa pre totu teritoriulu dela tiermurile Dunarei, pàna la tiermurile marei ce incungiura peninsul'a Haemus, 'si perdù si poporulu geticu cele dein urma remasitie ale essistentiei sale independente, si asia, atàtu acestu poporu, càtu si alte popóra, care locuira odinióra in Traci'a, dupa un'a viétia politica de 6 secolì. disparura de pre scen'a lunei politice.

(Va urma.)

Dein revolutiunea dela an. 184⁸/₉,

Domnule Redactoriu! Unu patrariu de seculu, aprópe etatea unei generatiuni de ómeni, a trecutu dela anii in veci epocali 184⁸/₉, candu, intre cele multe popóra, multu pucinu inpilate ale Europei, poporulu celu mai inpilatu si torturatu, natiunea romana, asemene a incercatu a dá tiraniei nemarginite lovitur'a de mórtè, si a sceturá grelele ferre ale sierbitutei, ce nu lassá pre acestu poporu se védia alta-ce in scumpulu pamentu alu parintiloru sei, decâtu numai gli'a, carea avea se o lucre cu sudorile sale si se o ingrasie cu sangele seu spre imbuibarea despotiloru fàra sufletu si conscientia; si, intristatu pàna mai la desperatiune, a calcá in pecióre legile infernali, cari nu-i ertau a cautá mai departe, decâtu numai pàna la biciulu calaului, care 'lu lovea fàra crutiare, candu topitu de arsi't'a sórelui innocente, si ruptu de fóme, cutediá a dá óseloru sale pucinu repausu, ce nu lipsea neci chiaru viteloru.

Unu patrariu de seculu, dicu, trecù de candu natiunea romana se mantuí mai de tóte acestea prin multe, grele si scumpe sacrificie; inse cu tóte acestea, istori'a adeverata a acestoru ani epocali neci astadi nu este scrisa si compusa pentru copii, urmatorii luptatoriloru dein acele tempuri, pentru natiunea romana.

Romanii deinceóce de Carpati, cà-ci acestia, mai cu séma ardelenii, au avutu mai multu a face si luptá in miscamentulu dein 184⁸/₉, au cele mai multe cuvente de a se uimí si vaierá asupra unei astfeliu de negligntie pecatóse.

Strainii si in acésta privintia cu multu ne sunt inainte, asia in càtu inca totu in acestu tempu aparù si critice si recensii asupra scrieriloru despre revolutiunea dein 184⁸/₉, desvoltandu si lamurindu astfeliu istori'a, care apoi va trece in archivulu literaturei si va ajunge a fi santa descendentiloru poporului respectivu. Inse bine se bagamu de séma, cà

pentru indolenti'a romaniloru, multe dein aceste scrieri ale strainiloru (magiari, sasi etc.) remanu facute, crediute si judecate pre contulu nostru.

Se consideramu d. e. chiaru cestu mai recente reshelu infricosiatu, portatu in 187⁰/_t intre Franci'a si Germanime, càte reporturi, recensii, rëflessiuni, brosiure, si opuri voluminóse si numeróse s'au scrisu si se scriu neincetatu pentru omenime dupa sistarea acestui sangerosu resboiu; se scriu acumu, pàna candu traiesce inca cea mai mare parte dein cei cari au vediutu si participatu, si, prin úrmare, in mana cu datele viue, neresturnate, cu adeverulu potu purificá, combate si lamurí cele depuse pre papirulu indulgente.

Déca dara nu se va apucá cu sufletu vreo pena indemanateca, de a aduná, studiá si ordiná materiile necesarie despre anii 184⁸/₉, pàna nu trece etatea unei generatiuni, a generatiunei, carea a fostu a aniloru amintiti, pàna ce acestu tempu recente inca, cu documentele si marturielè sale viue, nu va ajunge a fi coperitu cu velulu trecutului nechiaru, si a usiorá prin acésta cu nenumerate procente grele sarcin'a si detorinti'a generatiuniloru venitorie, o vomu patí chiaru cá cu istori'a nemuritorului erou si martiru rom. dein seclulu alu 18-lea, Horia, adeca, cà nu o vomu posede.

Vomu alergá dupa ostenelele si diliginti'a strainiloru, vomu amblá a ne informá si adapá dein cartile strainiloru, a neamiciloru, si, póte, ce nu ni va placea, vomu incercá cu dreptu fàra dreptu, a negá, a combate, inse numai cu vorbe, cu cugetulu curatu, cu ànim'a romanésca, fàra date intemeiate, fàra documente nerestornate.

Vomu spune si ne vomu lamentá càtra frundia si érba, cà suntemu ginte nobile, natiune mare, poporu vechiu, cà avemu patria estinsa si frumósa, inse — fàra istoria. Cine va crede? Amu facutu esperientia destála. Ce va dice lumea? Una parte, inimicii, ne voru ride; alta parte, neinimicii, ne voru compatimí; éra amicii voru clatiná dein capu si ne voru mustrá si infruntá. Si cari voru portá vin'a infruntarei? Nesmintitu aceia, ce voru comite crim'a negligntiei si nepasarei! Altii nu! Dupa aceste pucine cuvinte, cari le-amu aflatu necesarie ale premite. binevoiesce a dá publicitatiei schitielè traduse dein limb'a magiara despre unele momente dein revolutiunea dela 184⁸/₉, ce voru urmá mai la vale.

Eramu se le adresediu sectiunei istorice a asoc. trans.; inse nesciendu déca s'a infintiatu séu esiste, si unde, acésta multu dorita sectiune, amu aflatu mai cu cale a le tramite de-adreptulu „Transilvaniei“, decâtu se remana remase*).

* Sectiunea istorica destinata a se infintia in sinulu asociatiunei transilvane nu s'a infintiatu de locu. De diece ani inceóce adunarile generali au crediutu cà punu acelei sectiuni una temelia destulu de tare, alegundu pentru ea càte unu presidente, cumu se pare cu acelu scopu si presuppositiune, cà apoi

În „Foisior'a“ diariului politicu dein Clusiu, „Kelet“ dela 23. Octomvre 1872 s'a inceputu publicatiunea unui manuscrisu scosu dein museulu Ardélului. Manuscrisulu are inscriptiunea: „Pagine de condolentia dein tempulu revolutiunii. Scurta schitiare istorica a revolutiunii romane (oláh) dela 15. Martie 1848 pâna la inchiaierea luni lui Iuniu, dein comitatulu Zarandului. Scrisa de Emericu Baternay jun. intru eterna memoria de condolentia buniloru sei amici, cari au suferitu deinpreuna cu elu. 1850.

Acésta scurta schitiare, aceste intr'adeveru triste pagine, scrise cu ânima de unguru, ranita si revoltata, immediatu dupa trantirea insurectiunii unguresci, ocupa foisior'a numitului diariu neintreruptu dela Nr. 244 pâna la 260. Este impartita, si fia-care parte se incepe cu câte unu motto fulminante dein poesiele lui Vörösmarty sên Petöfy. Cele mai multe dein aceste parti inse nu sunt altu ce, decâtu pagine de lamentatiuni si injuraturi, dupa cumu cursera atunci in pena la prim'a furia si dorere. Nu contienu alt'a, decâtu descrierea detaliata pâna in cele mai mice meruntâsiuri ale persecutiuniloru si torturiloru, ce unele familie si membrii loru, numiti cu nume toti, au trebuitu se suferi de vindict'a romaniloru zarandani, maltratati mai inainte si iritati pâna la extremitate; ceea ce se vede evidente si dein scrierea lui Baternay, dupa care, romanii, escortandu pre ungurii prinsii, i imboldeau si impingeau, dicundu: „Fugi dein drumu, cà vine Maria sa solgabireulu, fëbireulu“ etc. Deci déca nu voiu comunicá si aceste parti, implute cu personalitati neistorice si injurature revoltátorie, de cari de altumentrea multi scrietori magiari neci astadi nu s'au potutu emancipá in tratatele loru seriöse, presupunu cà nu violediu neci adevverulu istoricu, nu vatemu neci atentiunea onor. publicu cetitoriu. Astfelu dara voiu comunicá numai versiunea celei mai mari parti a introductiunii, si apoi, trecundu preste amentitele parti, indesate cu

amicii istoriei, scrutatorii, istoriografii nostrii se voru aduna inpregiurulu aceluia. Nu s'au aratatu nici-uniculu pâna acilea. Acésta portare negativa, sêu déca mai vrei, despretiure a intentiunii adunariloru generali, inca nu ar semnifica, cà dacoromanii dein Transilvani'a, afëra de Blasiu, nu aru avea amici ai istoriei si anume scrutatori de documente pentru istoria patriei, ci in-sémna cu totul altu-ceva, ce nu se póte spune in una nota scurta. Actele asociatiunii transilvane tiparite pâna in a. 1867 si colónele acestei folie sunt martore, de câte-ori mai anume secretarii asociatiunii au recomandat cu tóta caldur'a studiulu istoriei nóstre nationale si a patriei. Dara póte cà tocma acésta va fi fostu errórea principale: de ce se o recomande secretarii si inca tocma acei secretari; altumentrea abia s'ar potea esplica incidentele dela Fagarasiu dein a. 1870, candu s'a disu, cà este cu totulu de prisosu a publica in limb'a romanésca documente, pentrucà au publicatu si publica strainii destule.

Dta incriminedi amaru „negligenti'a peccátosa.“ Fia-ne permisso a intreba: A cui negligentia. Pre langa acésta se nu uitamu nici pe unu momentu, cà studiulu istoriei cere multe: talentu speciale, cunóscere de limbi multe, patientia extraordinaria, curagiu mare de a serie adevverulu intregu, sacrificiu greu de poteri si de — bani.

Red. Trans.

feliu de felu de espectoratiuni de ura, patima, reutate, voiu continuá si inchiaia cu partile, cari contienu lucruri si fapte mai generali, istoria, credu cà voru fi primite de unii cu placere, de altii cu interesu.

„Tóta Transilvani'a, dara mai alesu comitatulu Zarandu, tienetoriu de partile ungurene, inse anessatu Transilvaniei, merita deosebita atentiune a scrutatorului istoriei, pentrucà acestu comitatu dein tempurile cele mai vechie, pâna la tempulu recente, a fostu in cea mai mare mesura espusa lovitureloru sortii, ce ajungeau aceste duoe patrie unguresci. Nu 'mi e scopulu se estindu pucinele mele notatiuni cu istoriele de pâna acumu, fiendu-cà sciu, cà ori-cine, care cunóscie istoria nóstra generale, va cunóscie si continuele suferintie ale acestui comitatu, mai alesu sub domnirea turciloru, va cunóscie càtu a suferitu numerós'a nobilime magiara de acolo. Aici se desfata in scumpii tesauri ai baielor de aur, argintu si metalu poporulu semiselbatecu, care si in acésta repetita revolutiune recente, tractata in acestu opusioru alu meu, desconsiderandu legile divine, ale patriei si umanitatiei, si impinsu de furi'a pasiuniloru sale, a comis crudelitatile cele mai neucetate.*)

S'a intemplatu adeca, cà in intielesulu legiloru sanctiunate de legislatiunea Ungariei dein lun'a lui Aprile 1848, Eugeniu Bőjthi, comitele Bihariei, unulu deintre comissarii regesci numiti in 15. Maiu 1848 sosí in acestu comitatu, cá se esecute reincorporarea acestui comitatu cu Ungaria. Spre acestu scopu a convocatu adunare de poporu. Onoratulu dn. (Beöthy), dupa solen'a enunciare a reincorporatiunii, organisã autoritatile, jurisdictiunea si intrég'a administratiune politica a acestui comitatu, conformu organizatiunii dein Ungaria; si, esplicandu in limb'a poporului libertatile acestuia, 'lu oprí totu-odata dela abusurile, ce incepura totu in mai mare mesura a se indatiná intre poporu. In fine ordiná, in tenórea legiloru, infientiarea gardei nationale, (careu pâna atunci constá numai dein vreo 40 membri, cavaleria de parada, ce s'a si prezentatu la acea adunare).

Dupa aceste directoriulu, dein deosebita consideratiune si la individii inteligentiei inferióre a poporului, a infientiatu comitetulu centrale, dupa a le carui dispositiuni s'a facutu alegerea reprezentantiloru poporului, dupace comitetele esmise in tóte locurile si cercurile si-au implinitu oficiulu. Inse cu tóte esplicatiunile si capacitarile in multe locuri, ba si in cercuri intregi, respectivii de locu n'au voitu se participe; éra in unele locuri, unde dupa multe persuasiuni si cu multa nevoia a succesu a face conscriptiunea, ceealalta di, intre amenintiari, conscriptiunea fu retrasa cu forti'a si astfelu, proportionalmente, numai pucini alegatori romani s'au folositu

*) Se póte, vomu vedea si noi la locu si tempu; dara tóte acelea crudelitati romanii ardeleni si ungureni le au invetiatu mai virtosu dela unguri si anume dela „domni.“ Not. Red.

de frumosulu dreptu legale, prin care s'a facutu in 3. Iuniu alegerea reprezentantiloru dietali (pestane Trad.) in partea de susu si de diosu a cottului, inse in cea dein urma nu fàrr multa cërta de partide.

In acestu tempu s'a inceputu miscarea intre romani, cà-ci recrutarea escrisa de ministeriulu ungu-rescu nu s'a potutu esecutá, pentrucà in multe locuri i s'a opusu resistentia. Reportandu-se acèsta la locurile mai inalte, de acolo s'a ordonatu „verbungulu“*) cá astfeliu se domolésca passiuile. La inceputu acèsta aru fi mersu camu binisioru, inse mai tardú asemene a datu de resistentia; mai alesu in comunitatea Baiti'a, cu locuitori baiesi romani si germani, de unde verbuncasii numai intre mari pericole se potura mantuá. De acumu incolo apoi neascultarea cerbicósa contra dispositiuniloru comune se latia totu mai tare, asemene positiunea amerintia-tória a poporului de rendu, si alte mai multe simtome, d. e. apelurile scrise, cari provocá la peregatire, si cari fure prinse de autoritati; cu unu cuventu, tóte aretau limpede, cà poporulu se agita càtu se póte de forte. Comitétulu reprezentativu, dein partea sa facú tóte cele posibili, spre a inlaturá fortun'a ce se apropiá cu pasi gigantici, tramitiendu dein nou in fia-care comunitate comisari, cari se luminedie pe poporu si se-lu indrume la ordine si pre calea legale; inse comisarii, nedispunendu de neci unu feliu de putere armata, prin care si-aru fi sustienutu autoritatea, tóte nisuintiele loru au remasu fàrr succesu, si astfeliu ungurii asceptau cu resolutiune muta presimtitele loviture ale sortii.

Duoe septemane, dupa ce s'au intemplantu cele enarrate, au inceputu a se desvoltá infioratóriele intemplamente, ale caroru parechi se afla in rescóla dein 1784, candu Hori'a, Closca si Crisianu, supremii conducatori, rescolandu poporulu acestui cottu, au macelaritu in celu mai infricosiatu modu ungu-rimea dein cotulu Zarandu si le-au nimicitu averea loru intréga. (Aminti'a istoria a an. 1784 se póte ceti mai pre largu in opulu premiatu alu dlui Paulu Kozma, fostu comite supr. alu acestui cotu, mai tardú consiliariu la tabl'a supr. Titlulu opului este: „Descrierea geografica, statistica si istorica a cotului Zarandu“**).

Acèsta este introductiunea lui Baternay. Espeptoratiunile ce se afla si aici, potu fi de ajunsu, cá se se póta conchide la cele dein partile pagineloru triste, pre cari, dupa cumu diseiu, le voiu trece si voiu continuá partile, in cari Baternay inchiaiendu multimea lamentatiuniloru si injuratureloru, ni enarra lucruri de interesu generale. Inse duoe notitie, ce Baternay le face in aceste pagine, nu le potu trece. Un'a este cà pre tempulu revolutiunei comitatulu

Zarandului avea 51,323 romani si 710 magiari. Alt'a, cà loculu „Monastirea“ are numirea de acolo, cà mai inainte pre acestu locu a statu unu clastru alu romaniloru uniti, ale carui pamenturi le folosesce si acuma preotulu rom. unitu dein comunitatea Bucuresci. Partea a siiesa o incepe si continua astfeliu: „Dupa suferintiele magiariloru dein acestu comitatu, trecuti prin atatea pericole si aprópe de perire, devis'a „ór'a a sunatu“ a inceputu a apesá si pre romani, cà-ci cavalerii luptatori au pornitu calari spre a infrená pe iritatii, cari voiau se estermine pe descendentiiloru. Botzko, comisariulu reg. si maiorulu Gáll, audiendu despre starea magiariloru dein Zarandu, si-au propusu a'i mantuá si cu tóta abnegatiunea, au si inceputu a esecuta propusulu loru. Astfeliu in puterea noptii atacara cu 350 pedestri gardisti nationali, cu 90 si vreo càti-va calareti regulari si cu unu tunu de 6 pundi, castrele de mai multe mii romani dein apropierea comunei Guravoii si îi luara la fuga astfeliu, in càtu potura petrunde pàna la Halmagiu, fàra a dá de vreo resistentia. Ajungundu aici 300 romani rescolati, condusi de Chendi, cu temeritate dedurà peptu cu óstea magiara, inse numai decàtu se imprasciara, dupace ungurii descarcara tunulu a duo'a óra: éra Chendi fu prinsu pre campulu luptei si, dupace ungurii napadira cu graba asupra orasiului, au mai prinsu pre Eutemiu Moga si alti conducatori romani. Totu in nóptea dilei aceleia, maiorulu romanu Tobia Mihalovicu, desertandu, conformu planului compusu in consiliulu de resbelu, tienutu in Bradu, se duse dreptu in Halmagiu, la Ladislau Gáll, conducatoriulu unguiloru, si comunicandu-i planulu romaniloru, se imbiia unguiloru si de conducatoriulu. Mai tardú apoi Gáll a avutu se multiamésca informatiuniloru lui Tobia invingerea reportata la Ternav'a. Aici la Halmagiu óstea lui Gáll s'a mai imultitu cu 300 gardisti magiari dein Bihar'a.

In 8. Nov. Gáll sciindu, cà in Baia-de-Crisiu si mai alesu in Bradu se tienu prinse mai multe familii ungueresci, a pornitu cu tóta óstea sa spre Bai'a-de-Crisiu, cá se le mantuésca. Inse esindu dein padure si plecandu càtra drumulu de tíera, castrele romaniloru de 20,000 barbati stá inaintea unguiloru pre plateaulu dela Ternava*). Eroiculu comandante, cunoscundu dein esperientia apucaturele bellice ale romaniloru, dupa planulu seu de resbellu, compusu mai inainte, dispuse pentrucá romanii cari voiau se impuna numai prin numerositatea loru, se nu scape asia usioru deinaintea loru, cá o parte a pedestrasiloru se se postedie pre dealurile de càtra média-nópte, calareti càtra média-di, dupa cursulu Crisiului, impunendu-le totu-odata, cá cu incetulu cu incetulu se inchidia drumulu, ce duce la Bai'a-de-Crisiu. Acèsta a facutu-o póte pentru cá romanii,

*) Inrolamentu de buna volia.

Red.

***) Se póte citi si mai bene la Aless. Szilágyi A Horavilág Erdélyben, 1871 si c. D. Teleki Hora támadás története, 1865 si altele.

Red.

*) Duoe mii, nu duodécii de mii. Baternay a vediutu cu ochii si cu fantasi'a lui Don Quichot.

Red.

nu cumuva scapandu pre acolo, se ajunga inaintea unguriloru la Bradu si se macelarésca pre ungurii de acolo. Pana candu comandantele ungurescu facu aceste dispositiuni, romanii impuscau cá plói'a asupra unguriloru, pusi in ordine de bataia, inse deintre pucinii unguri nu cadiu neci unulu. Candu apoi acestia descarcara antaia-si data tunulu, romanii dupa datin'a poporului selbatecu, strigandu „la dealu“, fugiau cá turm'a de oi pefugata de lupi; fugiau confusi càtra délurile muntuóse; inse tare se insielara cugetandu a scapá pre acolo, cà-ci ajungundu la déluri, ungurii armati i primira cu salve cuviintióse astfelu, in càtu romanii fura constrinsi a se reintórce in positiunea loru anterióre si trecundu Crisiulu a-si cautá mantuinti'a pre délurile deincolo de riu. Dar aici ii prevení Gál, comandantele ung.; se aruncá asupra loru si se desvoltá una crunta ciocnire, dein care 1186 romani remasera morti pre campulu luptei*), éra ceilalti, apucati de spaima panica, fugira pre unde potura. Organisatoriulu principale alu castrelor romane a fostu Clim'a, locotenente prim. c. r., care, deinpreuna cu 29 ostasi granitieri ai sei, a cadiutu in acésta bataia. Nobili, conducatori primariu alu romaniloru, inca fu prinsu.

Dupa acésta lupta succesa sosira inca in aceeasi di fàra neci o pedeca in Bai'a-de-Crisiu. Primulu cugetu alu maiorului Gál fù, a provocá cu energia prin stafeta pre romani spre asecurarea unguriloru inchisi in Bradu, inse neprimindu respunsu la acésta provocare, o repetí inca in sér'a acelei dile. Inse neprimindu respunsu neci la repetit'a provocare, cealalta di, adeca in 9. Nov. de demanétia plecá càtra Bradu, dupace facu prinsi pre Aronu Birta, Nicolae Siucianu si alti multi deintre revolutionarii romani dein Baia-de-Crisiu.

Gál cu mic'a sa óste a-si ajunsu fàra neci unu periculu in apropierea locului; dara sosindu la drumulu de tíera, intre cele duoe déluri de càtra médiadi se audí una daritura de tunu, ce la inceputu a inspaimantatu pe fórte mic'a óste magiara, temendu-se, cà multimea romaniloru s'a inmultitu cu óresi-care óste de ostasi regulati si prevediuti cu tunuri, inse, insufletíta de comandantele ei, petrundiendu mai de parte, se convinsera, cà ddruritur'a amintíta a provenitu dein o marisióra piulitia de auru, ce romanii o intrebuintiau de tunu si care, fiendu preste mesura impluta cu bucàti de feru si petre, a plesnitu, uci-diendu pre multi ce stateau in impregiurare, precumu s'a vediutu apoi acésta acolo in locul acela.

(Va urma.)

*) Acestea narratiuni exagerate s'au redusu de multu la mesur'a loru. Vedi intre altele in Romanen der österr. Monarchie (Wien 1849) raportulu prefectului Sim. Balintu dela pag. 71—76. Vedi Csutak „Adatok az 1849/9 évi szabadság harczeról, s. a.“ citati de noi la diverse ocazioni. Red. Trans.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a extraordinaria a comitet. asoc. trans. tiente in 30. Iuliu c. n. 1873 sub presidiulu dlui consiliariu gubern. pens. P. Dunc'a, fiendu de facia domnii membrii E. Macellariu, I. Hanni'a, P. Manu, I. Tulbasiu, Const. Stezariu, Vis. Romanu, I. V. Rusu, dr. I. Nemesiu, dr. Dem. Racuciu si I. Cretiu.

§ 86.

§ 87. Se suleva cestiunea déca suntu de a se mai primí pre viitoriu la fondulu asociatiunei si alu academiei romane de drepturi, actiuni dela bancei gener. Transilvani'a?

Dn. Romanu propune, cá pre viitoriu la fondurile asociat. si alu academiei se nu se mai primésca charthii de valóre, resp. actiuni, care nu suntu platite completu, si care prin urmare, ar involve pentru asociatiune, oblegamentulu de a respunde pre viitoriu vreunu restu dein valórea nominala ataroru charthii.

Dn. Macellariu propune, cá se se primésca atari charthii de valóre, respective actiuni, déca oferitorii nu léga de acele vreunu dreptu facia cu asoc., cumu dreptulu de a fi membrii fondatori, ordinari etc., ci le oferescu numai neconditionatu pentru asociatiune, ori pentru fondulu academiei.

Dupa discussiune, — in decursulu careia dein partea unoru domni membrii, se face amentire si de conclusulu adunarei gen. dela Fagarasiu, prin carele se decise primirea ataroru charthii pentru fondulu academiei, — deintre propunerile amentite, submittenduse la votu, propunerea dlui Romanu, aceea se adoptá cu majoritate de 6 contra 4 voturi, prin urmare se enuciá de conclusu alu comitetului.

Facia cu acestu conclusu inse domnii E. Macellariu, Const. Stezariu si dr. Dem. Racuciu, insinua votu separatu inscristu, carele se va alatura la acestu protocolu.

Totu-qdata comitetulu decide, ca acestu conclusu alu seu, motivatu prin interesele asociatiunei, spre justificare la tempulu seu, se se aduca si la cunoscintia adunarei generale. Ér actiunile bancei Transilvani'a, sosite in dilele dein urma si ne presentate inca spre acceptare, in siedintia se se retrametia respectiviloru oferitori.

§ 88. Dn. bibliotecariu alu asoc. I. Cretiu dá cetire unei consemnatiuni de carti, ce ar fi de a se procura pre séma bibliotecei asoc. si aratandu de o parte ca acelea carti se potu procura cu unu pretiu tare eftinu, de alta parte aratandu ca acelea suntu de insemnătate pentru istori'a Transilvaniei, propune a se procura dein sum'a preliminata pentru biblioteca asoc. pre an. 187²/₃.

Priminduse acesta propunere pretiulu obvenitoriu alu cartiloru in suma 44 fr. se va esolvi dein partea cassei asoc. pre langa cuitanti'a resp. contodandu dein partea vendiatoriului resp.

Verificarea acestui procesu verbale se conrede domniloru membrii P. Manu, I. Tulbasiu si Const. Stezariu.

Sibiiu datulu cá mai susu.

In absentia dlui vicepres.

P. Dunc'a.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu, Sibiiu 31. Iuliu 1873.

Manu mp. Tulbasiu mp. Stezariu mp.

Votu separatu.

Sulevanduse in siedintia comitetului tienuta a-stadi cestiunea déca suntu de a se mai primí pre viitoriu la fondulu asoc. si alu academiei actiuni de ale bancei gen. Transilvani'a? se facura doue propuneri, si anume de dn. Elia Macellariu: ca atari charthii se se primésca, déca oferitorii nu léga de acelea vreunu dreptu óre carele facia cu asociatiunea, precumu dreptulu de a se face membru, séu a platí cu atari charthii tacsu de membru, ci le oferescu numai neconditionatu pentru asociatiune séu fondulu academiei. A dou'a propunere a dlui Vis. Romanu: „cá se nu se mai primésca pre viitoriu la fondurile asociatiunei charthii de acelea, care nu suntu platite completu si care aru invólve pentru asociatiune obligamente de a respunde vreuna rata dein valórea nóminale a aceluor charthii.“

Punendu-se aceste propuneri cá mai de parte mergatórie la votu, si primindu-se cu majoritate de 6 contra 4 si anunciandu-se prin presidiu de concludu; subscrisii au insinuat de in urmatórele motive votu separatu si anume:

a) Pentruca in acésta privintia au facutu insusi adunarea gen. tienuta in Fagarasiu in 8. Aug. 1871 ad Nr. prot. 22 urmatóriea decisiune: „Adunarea gen. imputernicésce pre comitetu a primí oferte si in actie de ale bancei „Transilvani'a“ facende in favorulu academiei de drepturi, ér candu banc'a ar mai cere si ratele restante dein actiuni, comitetulu se aiba voia a se orienta dupa impregiurari.“ Prin urmare subscrisii

b) nu cunoscú competintia comitetului de a a-nulla acésta decisiune a adunarei gen. cu atátu mai pucinu, pentruca

c) ei in momentu nu vedu pentru asociatiune nici o dauna, de vreme ce chiaru in acésta siedentia s'au adusu decisiune a se amana cestiunea asupra platirei ratelu cerute prin banc'a „Transilvani'a“ si comitetulu are asiedara inca tempu in intielesulu susu amentitului concludu alu adun. gen. de a se „orientá dupa impregiurari“ fara de a periclitá interesele asociatiunei. Acestu votu separatu sedá cu rogare de a se alaturá la protocolu si de a se aduce la consideratiunea proximei adun. gen.

Sibiiu in 30. Iuliu 1873.

Const. Stezariu. E. Macellariu. Dr. Racuciu.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. dela 8. Iuliu pâna in 22. Iuliu a. c.

I. Prin dn. cassariu alu despart. cerc. alu Fagarasiului (II) Nicolae Cipu s'au tramesu:

A. Cá tacsu de membrii ordinari.

Dela domnii: Gregoriu Negrea, controloriu municipale pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Georgie Boeriu, locot. prim. in pens. pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Nicolae Garoiu, pretore in Branu pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Nicolae Cinteá, chirurgu in Zernesci pre 187 $\frac{1}{2}$ si 187 $\frac{2}{3}$ 10 fr.

Nicolae Densusianu, advocatu in Brasiovu pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Georgie Macaveiu, cancelistu judecat. in Siercai'a pre 187 $\frac{2}{3}$ 5 fr.

Comun'a Tohanulu vechiu pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Comun'a Tohanulu nou pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Ilariu Plotogea, parochu in Tohanulu nou pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Comun'a Branulu super. pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Comun'a Tientiariu pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Comun'a Vladeni pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Iacobu Zorc'a, notariu in Vladeni pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Nicolae Chiorntia, arendatoriu in Zernesci pre 187 $\frac{1}{2}$ si 187 $\frac{2}{3}$ 10 fr.

Ioane Ratiu, arendatoriu in Branu pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Nicolae Penciu, jude regiu in Zernesci pre 187 $\frac{1}{2}$ si 187 $\frac{2}{3}$ 10 fr.

Aldimiru Badiu, notariu in Zernesci pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Comun'a Zernesci pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Ioane Vladu, proprietariu in Tohanulu vechiu cá tacsu de m. ord. nou pe 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Ioane Grama, presedinte la tribunalulu orfanale in Fagarasiu pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Ilariu Duvlea, assessore orfan. in Fagarasiu tacsu de m. ord. pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Georgie Boieriu, archivariu in Fagarasiu pre 187 $\frac{1}{2}$ 5 fr.

Nicolae Recsei, revisore districtuale in Fagarasiu pre 187 $\frac{2}{3}$ 5 fr.

Ioane Codru-Dragusianulu, vice capitanu in Fagarasiu pre 187 $\frac{2}{3}$ 5 fr.

Ieronimu Baritiu, inspectoriu de fabrica in Zernesci tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Ioane Gogonea, magistru de posta in Zernesci tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Basiliiu Danu, practicante judecat. in Zernesci tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Ioane I. Petricu, administratoriu de fabrica in Zernesci tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Comun'a Olbacu tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Moise Strimbu, practicante la cartile funduarie in Sinc'a vechia tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Comun'a Branulu inferióre tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Ioane Stoianu, primariu in Branulu inf. tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Stefanu I. Proca, comerciante in Cristianu tacsu de m. ord. nou pre 187 $\frac{2}{3}$ si pentru diploma 6 fr.

Ioane Garbaci'a, proprietariu in (Branu) Moeciulu inf. m. ord. a solvitulu a conto pre 187 $\frac{1}{2}$ 1 fr.

B. Cá tacsu de membrii ajutatori.

Dela domnii Ioane Aldica, notariu in Tohanulu vechiu pre 187 $\frac{2}{3}$ 1 fr. — Ioane Jajia', propriet. in Zernesci pre 187 $\frac{2}{3}$ 1 fr.

— Georgie Podariu, propriet. in Vladeni pre 187 $\frac{1}{2}$ si 187 $\frac{2}{3}$ 2 fr.

— Ioane Gavriila, propriet. in Tientiariu pre 187 $\frac{2}{3}$ 1 fr. — Ioane Stefanu, propriet. in Tientiariu pre 187 $\frac{2}{3}$ 2 fr. — Georgie Plesia, propriet. in Poian'a marului pre 187 $\frac{2}{3}$ 1 fr. — Bartol Bud'a, docente in Zernesci pre 187 $\frac{2}{3}$ 1 fr. — Ioane Tipeiu.

docente in Zernesci pre 187²/₃ 1 fr. — Nicodimu Danu, doc. in Zernesci pre 187²/₃ 1 fr. — Georgie Dragosiu, parochu in Vladeni pre 187¹/₂ si 187²/₃ 2 fr. — Sim. Balchesiu, primariu in Vladeni pre 187¹/₂ si 187²/₃ 2 fr. — Zacheu Angelu, propriet. in Tientiariu pre 187¹/₂ si 187²/₃ 2 fr. — Comanu Gogonea, primariu in Poian'a marului pre 187²/₃ 1 fr. — Leonte Puscariu, parochu in Poian'a marului pre 187²/₃ 1 fr. — Aug. Cosm'a, docente in Tientiariu pre 187²/₃ 1 fr. — Alecsandru Runcianu, docente in Magura pre 187¹/₂ si 187²/₃ 2 fr. — Nic. Runcianu, parochu in Magura pre 187¹/₂ si 187²/₃ 2 fr. — Georgie Ciortea, docente in Tohanulu vechiu pre 187²/₃ 1 fr. — Isidoru Bunea, cancelistu jud. in Zernesci pre 187²/₃ 1 fr. — Stanu Colesiu, propriet. in Zernesci pre 187¹/₂ si 187²/₃ 2 fr. — Teodoru Popu, docente in Branu pre 187²/₃ 1 fr. — Teod. Vulsanu, comerciante in Zernesci pre 187¹/₂ si 187²/₃ 2 fr.

C. Dela alti benefactori.

Dela Ioanu Gărnitîia, econ. in Zernesci 1 fr. — Aldimiru Badiu, econ. in Zernesci 1 fr. — Elisie Popa, primariu in Tohanulu vechiu 1 fr. — Georgie Danila, docente in Tohanulu vechiu 1 fr. — Davidu Tócsia, econ. in Zernesci 20 cr. — Andreiu Sienchia, econ. in Zernesci 1 fr. — Dumitru Negru, econ. in Zernesci 50 cr. — Ioane Garoiu, econ. in Zernesci 1 fr. Ioane Danu sen., econ. in Zernesci 1 fr. — Nicolae Dardaicia, econ. in Zernesci 1 fr. — Ioane Bancila, econ. in Zernesci 40 cr. — Alecsandrin'a Moldovanescu nascuta Belissimus, comerciante in Zernesci 2 fr. — Georgie Pantea, econ. in Tohanulu vechiu 1 fr. — Nicolae Minea, econ. in Zernesci 1 fr. — Radu Sperchesu, econ. in Zernesci 1 fr. — Nicolae Băiu, econ. in Zernesci 1 fr.

Sum'a tóta face 237 fr. 10 cr. v. a., dein carea retienenduse pentru bugetulu despartimentului 22 fr. 10 cr., s'au tramesu la asoc. sum'a de 215 fr.

P. S. Dela dn. parochu gr. cat. in Copacelu, Ioane Comsia tacsă de m. ord. nou pe 187²/₃ si pentru diploma 6 fr.

Prin urmare sum'a tóta tramesa la asoc. prin dn. cassariu alu despart. II. Nicolae Cipu face 221 fr. v. a.

II. Prin Rev. dn. canonicu metrop. in Blasiu, Ioane Fekete s'au tramesu cá tacsă de m. ord. 100 fr. si anume:

Dela domnii: Ioane Fekete Negrutiu, canonicu metrop. pe 187²/₃ 5 fr.

Ioane Chirilla, canon. metrop. pe 187²/₃ 5 fr.

Antoniu Vestemianu, canon. metrop. pe 187²/₃ 5 fr.

Elia Vlassa, canon. metrop. pe 187²/₃ 5 fr.

Stefanu Manfi, canon. metrop. pe 187¹/₂ 5 fr.

Ioane Pamfilie, canon. metrop. pe 187²/₃ 5 fr.

Ioane Antonelli, canon. metrop. pe 187²/₃ 5 fr.

Leontiu Leonteanu, canon. metrop. pe 187¹/₂ 5 fr.

Eronimu Albani, superioare alu monastirei pe 186⁸/₉ 5 fr.

Teodoru Deacu, vice-rectoriu semin. pe 187²/₃ 5 fr.

Gedeonu Blasianu, profesoriu de teologia pe 187²/₃ 5 fr.

Alimpiu Blasianu, protopopu in Blasiu pe 187²/₃ 5 fr.

Nicolae Solomonu, profes. gimn. pe 187²/₃ 5 fr.

Nicolae Popescu, profes. gimn. pe 187¹/₂ si 187²/₃ 10 fr.

Georgie Ratiu, profes. normale pe 187¹/₂ 5 fr.

Dr. Victoru Mihali, secret. metrop. pe 187²/₃ 5 fr.

Sim. Mateiu Popu, notariu consist. pe 187²/₃ 5 fr.

Damianu Domsia, vice-notariu consist. pe 187²/₃ 5 fr.

Dr. Nicolae Stoia pe 187⁰/₁ 5 fr.

III. Dela dn. notariu com. in Sasciori, Zachari'a Mog'a tacsă de m. ord. pe 187²/₃ 5 fr.

Sibiui 22. Iuliu 1873.

Dela secret. asoc. trans.

Ad Nr. 155—1873.

Contribuiri la fondulu academiei rom. de drepturi,

pre tempulu dela 10. Iuniu pâna in 8. Iuliu a. c.

(Fine.)

Ioanu Varg'a, agronomu in Poieni 15 cr. — Ioanu M. Raiu, agronomu in Poieni 20 cr. — Simionu Precupu, agron. in Poieni 10 cr. — Ioanu Iftene, agron. in Poieni 10 cr. — Simionu Iftene, agron. in Poieni 10 cr. — Clemente Raiu, agron. in Poieni 10 cr. — Iacobu Raiu, agron. in Poieni 10 cr. — Pantelimonu Raiu, agron. in Poieni 10 cr. — Andreiu Raiu, agron. in Poieni 10 cr. — Ioanu Mihorda, agron. in Poieni 10 cr. — Gregore Varg'a, agron. in Poieni 10 cr. — Iacobu Briciu, agron. in Poieni 10 cr. — Comun'a Plaiu 2 fr. — Andreiu Dimbulu, prim. in Plaiu 25 cr. — Comun'a Gaureni 50 cr. — Gregore Bobolu, agron. in Gaureni 25 cr. — Andreiu Bosioru, agron. in Gaureni 20 cr. — Stefanu Bucila, agron. in Gaureni 10 cr. — Vasiliu Sioldea, parochu in Mititeiu 50 cr. — Mafteiu Sangiorzanu, agron. in Mititeiu 50 cr. — Loginu Tamasiu, agron. in Mititeiu 50 cr. — Stefanu Rosiu, agron. in Mititeiu 50 cr. — Macedonu Poppu, agron. in Mititeiu 25 cr. — Macedonu Zagrai, agron. in Mititeiu 25 cr. — Petru Zagreanu, agron. in Mititeiu 30 cr. — Dumitru Timocea, agron. in Mititeiu 30 cr. — Stefanu Nechiti, agron. in Mititeiu 30 cr. — Gavrilu Lazaru, agron. in Mititeiu 20 cr. — Pachomie Poppu, agron. in Mititeiu 20 cr. — Gerasimu Calinu, agron. in Mititeiu 10 cr. — Ignatu Nechiti, agron. in Mititeiu 20 cr. — Stefanu Oproae, agron. in Mititeiu 10 cr. — Dumitru Sforgaco, agron. in Mititeiu 20 cr. — Michaiu Fetinc'a, agron. in Mititeiu 10 cr. — Georgiu Popu, agron. in Mititeiu 20 cr. — Ioanu Onigi, agron. in Mititeiu 20 cr. — Dimitrie Calinu, agron. in Mititeiu 25 cr. — Gavrilu Zagrai, agron. in Mititeiu 25 cr. — Ioanu Oproae, agron. in Mititeiu 25 cr. — Leone Cond. Popu, agron. in Mititeiu 25 cr. — Longinu Popu, agron. in Mititeiu 20 cr. — Ioane Nic. Fontulu, agron. in Mititeiu 10 cr. — Gavrilu Popu, agron. in Mititeiu 20 cr. — Stefanu Muresianu, agron. in Mititeiu 20 cr. — Dumitru Lazaru, agron. in Mititeiu 20 cr. — Gavrilu Cirila, agron. in Mititeiu 20 cr. — Melentie Ciocanu, agron. in Mititeiu 10 cr. — Vartolomeiu Braicu, agron. in Mititeiu 10 cr. — Ioane Popp, parochu in Runcu 1 fr. — Constantiu Lenc'a cassariu in Runcu 1 fr. — Ioane Constantinu, agron. in Runcu 50 cr. — Alecsandru Popp, agron. in Runcu 50 cr. — Ionic'a Cosmi, agron. in Runcu 50 cr. — Ioane Turda, agron. in Runcu 10 cr. — Tanase Marte, agron. in Runcu 10 cr. — Samsonu Mileteanu, agron. in Runcu 20 cr. — Ioane Némtiu, agron. in Runcu 10 cr. — Pavelu Dânculu, agron. in Runcu 50 cr. — Grigorie Dumitru, agron. in Runcu 10 cr. — Ioanu Diaculu, agron. in Runcu 10 cr. — Mihaiu Petri, agron. in Runcu 10 cr. — Emanoilu Hertî'a, agron. in Runcu 10 cr. — Arionu Pintea, agron. in Runcu 10 cr. — Ioane Mare Ursu, agron. in Runcu 10 cr. — Cononu Dinculu, agron. in Runcu 20 cr. — Costanu Pinti, agron. in Runcu 10 cr. — Carpu Zagreanu, agron. in Runcu 10 cr. — Martianu Mironu, agron. in Runcu 10 cr. — Tanase Mosdroga, agron. in Runcu 20 cr. — Ilie Zagreanu, agron. in Runcu 10 cr. — Ignatu Turda, agron. in Runcu 10 cr. — Arcadiu Contra, agron. in Runcu 20 cr. — Iacobu Mironu, agron. in Runcu 10 cr. — Ioanu Pintea, agron. in Runcu 10 cr. — Ioanu Dumitru, agron. in Runcu 20 cr. — Petru Dumitru, agron. in Runcu 20 cr. — Gregoriu Némtiu, agron. in Runcu 20 cr. — Andreiu A. Pintea, agron. in Runcu 10 cr. — Teodoru Cosmi, agron. in Runcu 20 cr. — Teodoru Angelinu, agron. in Runcu 20 cr. — Ioanu Mititeanu, agron. in Runcu 10 cr. — Paramonu Dinculu, agron. in Runcu 15 cr. — Gregore Nestutia, agron. in Runcu 10 cr. — Vasile Petrescanu, agron. in Runcu 10 cr. — Ioanu Mosdroga, agron. in Runcu 5 cr. — Gregoria Robulu, agron. in Runcu 20 cr. — Georgiu Pintea, agron. in Runcu 20 cr. — Ioanu Dumitru, agron. in Runcu 20 cr. — Comun'a Runcu 3 fr. — Beseric'a dein comun'a Runcu 1 fr. — Petru Popp, agron. in Runcu 20 cr. —

Tom'a Dumitru, agron. in Runcu 20 cr. — Alessiu Popp, agron. in Runcu 10 cr. — Vartolomeiu Iliu, agron. in Runcu 10 cr. — Teodoru Bosiota, agron. in Runcu 10 cr. — Vartolomeiu Mihaiu, agron. in Runcu 5 cr. George Leanca, agron. in Runcu 10 cr. — Mai multi insi 6 fr. 55 cr. Sum'a 50 fr. v. a.

II. Prein dn. Basiliu Olteanu cá venitu curatu dela un'a petrecere, arangiata de junimea studiósá romana dela universitatea dein Clusiu, s'au tramesu pentru fondulu academiei 13 fr. val. aust.

III. Dn. proprietariu in Clusiu, Gabrielu Illiesiu tramete a II. rata dein generosulu ofertu de 1000 fr. facutu in favórea fondului academiei si anume 500 fr. in obligatiuni de statu, cu couponii obvenitori.

IV. Prein directiunea despartimentului cerc. alu Deesiului (XII.) s'au tramesu cá oferte pentru fondulu academiei si anume:

- a) dela dn. jude reg. in Deesiu Andreiu Francu in un'a actiune dela banc'a Transilvani'a, solviti 40 fr.
- b) Dela dn. Asesoriu orfanale Samsonu Martianu, éراس in un'a actiune dela banc'a Transilvani'a solviti 40 fr.

Sibiui in 8. Iuliu 1873.

Dela secret. asoc. trans.

Contribuiri la fondulu academiei de drepturi.

I. Prein dn. cassariu alu despart. cerc. Fagarasiului (II.) Nicolae Cipu s'au tramesu si anume:

Dela domnii Ioane Gram'a, presedinte la tribunalulu orfan. in Fagarasiu I. rata dein cuantulu apromisu de 50 fr., 10 fr.

Gregoriu Negrea, controloru municipale in Fagarasiu odata pentru totudeun'a 5 fr.

Nicolae Recsey, revisore district. in Fagarasiu a II. rata dein cuantulu apromisu de 15 fr. in suma 5 fr.

Petru Popu, vice-notariu district. in Fagarasiu a II. rata dein cuantulu apromisu 3 fr.

Nicolau Cinteá, chirurgu district. in Zernesci odata pentru totudeun'a 2 fr.

Georgiu Ciortea, docente in Tohanulu vechiu 1 fr.

Isidoru Bunea, cancelistu judecat. in Zernesci 1 fr.

Nicolau Guguianu, primariu in Zernesci 1 fr.

Stanu Colesiu, proprietariu in Zernesci 1 fr.

Ioane Hams'a, proprietariu in Tohanulu nou 1 fr.

Ioane Gárbacia, primariu in Branulu super. 1 fr.

Sum'a 31 fr. v. a.

II. Prein dn. advocatu in Abrudu, Iosifu Crisanu s'au tramesu cá oferte marinimóse la fondulu academiei 16 galbini (séu 160 franci) si anume:

Dela domnii Simeonu Balintu, protopopu in Rosi'a de munte 10 galbini (séu 100 franci).

Adalbertu Balintu, medicu in Rosi'a de munte 2 galbini (séu 20 franci).

Simeonu Caianu, submedicu in Rosi'a de munte 2 galbini (séu 20 franci).

Emiliu Dionisiu Basiot'a, studente in a II. classe gimnasiale 2 galbini (séu 20 franci).

III. Dela dn. Zacharia Mog'a, notariu comunale in Sasciori v. a.

Sibiui in 30. Iuliu 1873.

Dela secret. asoc. trans.

Bibliografia

COLUMN'A LUI TRAIANU Nr. 9 dein Iuliu coprende acestea materii: Cumu se scrie la noi istori'a? (Continuarea anticriticeii in contra dlui Panu dela Iasi), de Gr. G. Tocilescu. — Originea civilizatiunei, de B. P. Hasdeu. — Filosofia idealista si nou'a filosofia realizata in Germani'a dela Hegel incóce, de Gregorie Bengescu II. — Progressulu diaristiceii in Romani'a. — Diariele romane, care au apparutu in Daci'a si alte parti dela 1825 pana adi, de C. D. Aricescu. — Despre sabii'a si sigillulu lui Tudoru Vladimirescu, de C. D. Aricescu. — Unu assasinatu, de B. M. Misiru. (Cu adeverata parere de reu observamu la art. Diariele romane, cá acela este plinu de erroru, deintre care câteva sunt essentiali, in cátu au trebuintia de rectificare cátu se póte mai essacta.)

VOCABULARIU COMPLETU pentru opurile lui Caiu Iuliu Cesare si ale continuatorilor lui. Prelucratu dupa vocabulariulu lui Chr. Crusius si inavutítu de Dr. Vasilie Glodariu, prof. de limb'a elina si germana la gimnasiulu plenariu rom. dein Brasiovu. 1871. Römer & Kamner, tipografi, editori si provedietori. 8° mare, litere garmondu, circa 23½ cóle, cu una prefatiune de 29 pagine, despre care nu ne induoimu cá va trage de aprópe luarea-mente a filologilor nostrii, pentrucá in partea cea mai mare a sa se ocupa de cestiuni filologice. Vocabulariulu in sinesi va fi de mare folosu tenerimei ce are de lucru cu resp. auctori latinesci.

Pretiuulu unui esemplariu 1 fior. 80 cr. val. a., séu in lei noi 4 si 20 bani. Se póte trage dela editorii Römer & Kamner, prin librari séu de-adreptulu.

MAGAZINU de canturi nationali vechi si noue. Culese si inmultite prin proto-psaltulu G. Ucenescu. Brosiur'a antea. Edit. a trei'a. Brasiovu, 1873. 32°, pag. 160. Pretiuulu leg. 40 cr. v. a.

Este bene si folositoriu cá cantecele nóstre popularie (cu esceptiune de cele necalite, gretióse, trivole, obscene) se se publice cátu se póte mai desu si se se latiésca in mii de esemplarie intre poporu asia, in cátu toti individii cáti potu citi, se le si póta avé. Cu atátu facu mai bene aceia, carii in collectionile loru intretiesu si posesiile nationali, care mai alesu dela 1848 au ajunsu a fi in adeveru proprietatea natiunei.

ERRATE.

In list'a contribuitorilor la fondulu academiei publicata in Nr. 14, la pag 167 si anume la contribuiriile tramise prin dn. Alessandru Silasi, protopopu in Bistritia, dupa dn. Iliutiú, se se adaoge: dela dn. Georgie Peltkesku, c. r. locotenente primariu in regimentulu Nr. 63, 2 fr. v. a.

In Nr. 15 pag. 180 colóne a 2-a punctulu 4 e de a se indregta tacsá platita cu 10 fr. pe anii 1868/69 si 1869/70 in locu de 187°/₁ si 187¹/₂.